

Фото люб'язно надано автором

Мирослав Дочинець — член Національної спілки письменників України, автор книг «Він і вона», «Краєвид із жінкою», «Хліб і шоколад» та ін. Нагороджений відзнакою «Золотий письменник України» (2012), лауреат міжнародної літературної премії «Карпатська корона», Національної премії України ім. Т. Шевченка за романи «Криничар» та «Горянин» (2014). Його твори перекладалися

російською, угорською, словацькою, румунською, польською, французькою, італійською, англійською, японською мовами.

Один із найбільш успішних українських письменників, твори якого здобули визнання серед читачів як в Україні, так і за її межами.

Питаєш, про що і про кого це письмо?

Ось сокіл на скелі. Його пір'їна лягає на холодний камінь. Тепла, невагома й невловима. Така й душа карпатянина.

Питаєш, які це люди?

Це ті, що мостять дороги в болоті й над прірвами кладуть храми. Ті, що, живучи на вершинах, шукають верховини духу. Ті, що, обійшовши Європи й Америки, стережуть правду первовіку. І, пробиваючи скелі, самі стають скелями. Не просто люди — стовпи, на яких держиться небо Карпат.

Питаєш, що вони дали світу?

Науку незнищенності й вірності собі та Богу. Нехай життя горянина високе і коротке, як політ птаха, — ми не минаємо. Ми, як птиці, лишаємо тут пір'їни своєї любові. Свої карби і скарби. І стаємо душею цих гір.

Моя пір'їна — це моє перо, коване на камені терпіння і шліфоване кришталем вод. За ним іду я, як за плугом, і вслід за давнім волхвом промовляю:

*Книга ця — замість тіла мого.
Слово це — замість душі моєї.*

Мирослав Дочинець

www.bookclub.ua

ISBN 978-966-14-9260-7

9 789661 492607

МИРОСЛАВ ДОЧИНЕЦЬ

Карби і скарби

МИРОСЛАВ ДОЧИНЕЦЬ

Карби і скарби

Посвіт карпатського світу

КЛУБ
СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

МИРОСЛАВ ДОЧИНЕЦЬ

Карби і скарби

Посвіт карпатського світу

УДК 821.161.2
ББК 84.4УКР
Д55

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

У оформленні обкладинки використано ілюстрацію *Сергія Логинова*

Фото з архіву автора

Дизайнер обкладинки *Сергій Місяк*

Літературно-художнє видання

ДОЧИНЕЦЬ Мирослав

Карби і скарби. Посвіт карпатського світу

Головний редактор *С. С. Скляр*
Завідувач редакції *К. В. Новак*
Відповідальний за випуск *І. Г. Веремій*
Редактор *Р. В. Мельників*
Художній редактор *С. В. Місяк*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректор *І. Г. Близнюкова*

Підписано до друку 03.08.2015.
Формат 84x108/32. Друк офсетний.
Гарнітура «Helios». Ум. друк. арк. 15,12.
Наклад 15 000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано з готових діалозитивів на ПП «ЮНІСОФТ»
Свідоцтво ДК №3461 від 14.04.2009 р.
www.tornado.com.ua
61036, м. Харків, вул. Морозова, 13Б

ISBN 978-966-14-9260-7

- © Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2015
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2015

Наш світ — Карпати — не гори. Це держава, ба' більше — материк без границь простору і часу. Материзна, що спородила слов'янство й підготувала Русь до хреста і Христа. Дідизна біблійних пастухів, які понесли у світі наше Слово, нашу правду, наш Дух. Колиска живної Природи, яка єдино владна творити нову природу суцього.

Дивний, заповіданий, зачарований світ під небесним куполом.

У говорі потоків, у зітханні смерек, у нуртах криниць і шовках полонинних, у дзвіночках отар і шептанні ватри живе голос волі й радості. Під сивими драницями гражд, під шатрами вівчарських станів, під зелено-мідними банями каплиць захована правда старовіку.

Вітер свіжості віє звідси по Києвах і Європах — і несе новий посвіт, нову енергію, нові — забуті старі знання першовитоків, першовидження, першовідродження.

Верховинний усесвіт. Світ таїн і красот.

Тут панує чин Простору, чин Висоти. Звідси й характерність людська: «Усе, що виджу і скільки виджу, — моє». Нашого на цій землі стільки, скільки ми збагнемо. Скільки можемо понести і принести до останнього земного наділу під тиним вічності.

Карби — то знаки на скрижалях планиди роду-народу. Найдавніший, найкоштовніший скарб краю, країни, Ук-Раїни.

Карби на пам'ять і скарби на вічність.

Мирослав Дочинець

КАМІНЬ ТЕРПІННЯ

Обертаюся назад і згадую свого діда. Найцінніше, що залишив він по собі, се — камінь.

Дідо з легінства служив у графського фоштера. За се йому нарізали дараб землі над селом, під самою хащею. Се місце й нині називають Сирітським Горбом. Тут гучав лише ожинник і дика папороть. І не було води. Навіть вівці не хотіли тут пастися.

Дідо сплів із верби кучу, обваляв її глиною і почав копати криницю під старою дичкою. Челядь сміялася, бо з-під залізного лома сахтіли іскри. А куснями глини можна було колоти горіхи. Але дідо копав і копав. Увечері клав голову на твердий поріг, щоб довго не спати. Лише на недільну службу відходив від криниці.

За три тижні яма була йому до бороди. А на двох метрах уперся в тверду брилу. Місяць він обкопував той камінь, завеликий як добрий віз. Палив у ямі огонь і заливав водою, та камінь не коловся. Люди радили: лишися, хлопче, копай в іншому місці. Але дідо затявся. Він обв'язував плиту мотузаччям, устеляв стіни дошками, тесав дубове коромисло. Усе село ходило позирати, та жоден ґазда не брався допомогти в такій дурній роботі. Тут водою ніколи й не пахло, тут спориші серед літа горіли на сонці. Але дідо найняв шість волів і таки витяг камінь на поверхню. Ледве доліз до хижки і заснув на порозі. Бо вже відвик спати на постелі.

Слав, казали, цілий день і цілу ніч, а коли на зорях пішов до каменя, то постолі в траві намокли. Яма була повна води, і вода текла долі берегом. Коли дідо глитнув з пригорщі, око закололо від студеної свіжости. І наче ситим став. Вівці мачалися в тому

болоті — і вовна яскріла на сонці, як ризи. Потягся той потічок до села, коло дворів його перегачували, і жони полоскали в ньому сорочки й верети. Діда, ще дівка, стали честувати, як газду, і в церкві дали йому лавицю на крилосі. (Прийде час, і він змурує нову церкву.)

А камінь лишився лежати біля криниці. Грубий, сірий, з жовто-зеленими платами. За дощем у його щербинах збиралася вода — і птиці пили й купалися. А сніг на ньому не держався ніколи. На нагрітій сонцем брилі можна було побачити ящірку чи й гада — і баба пужала нас, дітей, тим каменем. Та де ми боялися! А шкода. Переказували, що один дівак з родини виліз на вершечок дички і впав. Чисто на той камінь. Покришився і в три дні помер. Челядь шептала, що треба недобрый камінь зрушити в ярк. Але дідо не дав. Зціпив зуби й не дав.

Камінь лежав біля до-роги, що вела в хащу. І раз уночі вчинився гриміт і крик. Ми вибігли надвір. А то перевернувся циганський віз, повний краденого дерева. Наскочив у потемку колесом на камінь. Дідо вхопився за вили. Цигани наскоро відтяли віжки і втекли з кіннями, покинувши віз. Пригадую, як дідо по тому гладив здертий мох на камені. Як рубець на людському тілі гладив. Відтоді вночі він стелив собі на камені солому й сторожив дорогу в ліс. Графський гайник йому за се платив.

А коли жид прийшов до нього, щоб дав йому камінь для млина, вигнав його з двору. Хоч той теличку давав. Жид розсердився: «Не даєш, ачей, держиш собі на гріб?»

А по якомусь часі привезлися на бричці двоє панів. Казали, що з Будапешта. Ходили довкола плити, цоркали клепачиком, крутили очима. Що то за камінь, що ніколи не буває студеним? Просили діда, щоб дав їм відколоти з нього дарабчик. Дідо сміявся: колить, якщо вдасться. Довбали, мучилися півдня, а й скалки не відкололи. Тільки мох порушили. Та й повезлися, не відклонившись.

Коли в Першу світову набирали на фронт, хлопці втікали в хащу. Трьох піймали. Привели до нашого каменя й застрелили. Черева їм розпорили багнетами й запхали в них черевики. А діда верли на брилу й сікли дротяними ціпками.

Дощі змили кров, а люди на тому місці вимурували хрест.

За чехів камінь хотіли потягнути до Ужгорода — на пам'ятник. Але дідо вийшов з пушкою і стрілив у небо. Бирів махнув рукою: «Держи собі, держи — пам'ятник дурневі».

У Другу світову мадяри тут поклали кулемет, та коли почала стріляти артилерія, вони втекли. Лише масна пляма на плиті лишилася.

Коли руські заходили, сільська челядь вийшла до каменя їх стрічати. Дідо теж прибрався, ікону зняв зі стіни, срібну годинку прикапчав до уйоша. Зійшли з лісу солдати, обідрані, небриті, нетверезі. Один нараз до діда підступив: «Дед, тваю мать, ану давай часікі!» Зірвав годинку, а діда друлив. Той упав і образ об камінь розбив. Се мені вже потім повідали.

Було, що й кіно тут знімали. Про партизанів. Фільмували, як з-поза нашого каменя бородатий чоловік метав гранату в німецьку машину. Після артистів лишилися порожні корчаги від вина і напис на камені «Смерть фашистам!». Наші довго здирали фарбу дротяними щітками. А діти з тичками бігали городами і кричали: «Ура! Вперьод, за родіну!»

У шістдесятих комсомольці хрест повалили. Я б не дав, але тоді я був на Колимі. А на камені поклали бетонного оленя й написали, що тут починаються угіддя лісництва. Лінувалися таблицю закопати. З часом діти обламали оленю роги, а відтак і самого скинули в яругу. Фарба злущилася, і камінь став як був.

Не то тепер село, що було сто літ тому. На Сирітському Горбі, довкола дідизни, простерлася ціла вулиця. З дідової криниці трубами провели воду в школу, у дитсадок, до сільської управи. А камінь лежить собі. Лежить, як сто років тому. Обмитий дощами й нагрітий сонцем.

Я люблю сюди приходити й сидіти на ньому, як любив дідо. Родова пам'ять кличе мене сюди. Бо з роду все починається — **родина, народ, родова мова і родова сила**. І ти, як краплина, повниш сю ріку далі. І не смієш порушити її чистоти й глибини.

Тоді в минулому твоєму буде радість і в майбутньому матимеш надію.

Я часто думаю собі: що мого діда так приліпило до тієї брили? І що мене так прив'язує? І вікова пелена часу розсувається. І приходять розуміння.

Дідо міг не викопати криницю й не пустити тут свій корінь. Але він копав, і камінь йому не завадив. Камінь відкрив йому силу й терпіння. Дідо робив це не тому, що було легко. Він це робив тому, що було тяжко. Простий копилець, один як перст у світі, зрозумів: доки він може терпіти, доти він твердий і непорушний, як камінь. І коли пив з криниці воду, позирав на плиту. І очі його тепліли. А руки тверділи. Бо в тяжку годину він сам ставав тим каменем. Каменем терпіння. І ніякі громи й блискавки долі не могли зрушити його й розколоти.

ЗМІСТ

Камінь терпіння.....	4
Вербова кошарка.....	9
Коляднички — Божі дячки.....	14
Гадання на зіздах.....	17
Бабині чоботи.....	19
Князь дерева.....	26
Казанка про хлів.....	37
Пташка-домашка.....	40
Банат.....	48
Яворове косовище.....	54
Похрещені блискавкою.....	60
Шугай.....	68
Губи.....	78
Красне поле.....	83
Нуця.....	92
Трави Господні.....	96
Вуй Ферко.....	100
Проща.....	106
Там камінь плакав.....	110
Мамчин хліб.....	119

Любаска	124
Німурак	132
Звіролов	140
Мураха в бурштині	144
Дідо Кундя	170
Чорний ангел	176
Богоприсутній світ	183
Лугові броди	189
Лічниця на волівій шкурі	198
Правда первісної оселі	208
Усяка пташка своїм носиком живе	214
Воскові персні	223
Службник саду	234
Монах, який любив дощ	241
Вино з яблучним медом	246
Ціркус	252
Глиняна панія	258
Скриня маленьких секретів	265
Поцілунок у плече	267
Дар провидництва	270
Захорони в серці сонце	273
Полісування	274
Віщування погоди	276
Дещо «таке»	279
Пояснення слів	281

Видавництво Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
www.trade.bookclub.ua

ГУРТОВИЙ ПРОДАЖ КНИГ ВИДАВНИЦТВА

ХАРКІВ

ДП з іноземними інвестиціями
«Книжковий Клуб
“Клуб Сімейного Дозвілля”»

61140, м. Харків-140,
просп. Гагаріна, 20-А
тел/факс +38 (057) 703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київська філія

04073, м. Київ, просп. Московський, 6, кімн. 35,
тел. +38 (067) 575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеська філія

65017, м. Одеса, вул. Малиновського, 16-А, кімн. 109
тел. +38 (067) 572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»

служба роботи з клієнтами:

тел. +38 (057) 783-88-88

e-mail: support@bookclub.ua

Інтернет-магазин: www.bookclub.ua
«Книжковий клуб», а/с 84, Харків, 61001

Дочинець М.

Д55 Карби і скарби. Посвіт карпатського світу / Мирослав Дочинець. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. — 288 с.

ISBN 978-966-14-9260-7

УДК 821.161.2
ББК 84.4УКР